

Spis treści

Grzegorz Łęcicki – Wstęp	7

I. Prasa

<i>Magdalena Mateja</i> – Ikonografia żałoby narodowej 2010 (na przykładzie polskiej prasy)	11
<i>Łukasz Kałużny</i> – Śmierć polskich żołnierzy w Iraku. Analiza doniesień prasowych z lat 2003–2007	27
<i>Kamila Matysiak</i> – Jak przywrócić śmierć do życia? O próbie przełamania tabu śmierci na łamach prasy na przykładzie akcji Gazety Wyborczej	42
<i>Łukasz Scheffs</i> – Socjotechnika „śmierci” wg Jarosława Kaczyńskiego. Wiedza potoczna a wiedza naukowa o istocie pojęcia	56
<i>Paulina Olechowska</i> – Wszyscy jesteśmy niewolnikami. Motyw śmierci w relacjach reporterów „Gazety Wyborczej”	69
<i>Radosław Aksamit</i> – Przegląd sposobów przedstawiania śmierci w prasie młodzieżowej i studenckiej	89

II. Fotografia i prasa

<i>Damian Guzek</i> – Śmierć na łamach „Tygodnika Powszechnego”	105
<i>Marek Przybylski</i> – Publiczna egzekucja Arthura Greisera w poznańskiej prasie	119
<i>Hanna Karp</i> – Gdy umierają dziennikarskie sumienia... Śmierć Anny Politkowskiej na łamach opiniotwórczej prasy w Polsce	134
<i>Piotr Skudrzyk</i> – Żeby obraz śmierci nie paraliżował życia. Idealizowanie zmarłego	155

III. Internet, radio, prasa

<i>Katarzyna Czajkowska</i> – Autocenzura albo śmierć – dziennikarstwo i wolność słowa w Meksyku w 2010 r. Blog del Narco – przełamywanie tabu czy promocja przestępczości?	167

<i>Agnieszka Garcarek</i> – Obraz śmierci w serwisach informacyjnych i audycjach publicystycznych radia RMF FM w dniach 10–24.04.2010 r.	188
<i>Anna Musialik-Chmiel</i> – Medialne rekolacje (2–8 kwietnia 2005 r.).....	196
<i>Magdalena Hodalska</i> – Metafory śmierci w prasie na przykładzie publikacji z kwietnia 2005 i 2010 r.....	204
<i>Paulina Czarnek</i> – „Umieranie” w dźwiękowej przestrzeni reportażu radiowego.....	216
<i>Anna Maćkowiak</i> – Na granicy światów, czyli „życie po życiu” w słuchowisku Marka Baczewskiego <i>Nie używaj tego ognia</i>	226
<i>Krzysztof Flasiński</i> – „Mój sąsiad nie żyje” – prezentacja tragicznych wydarzeń w mediach lokalnych na przykładzie tygodnika lokalnego „MM Moje Miasto Szczecin”	236

IV. Reklama i telewizja

<i>Barbara Wolek-Kocur</i> – Eros i Tanatos w służbie reklamy	249
<i>Tomira Chmielewska-Ignatowicz</i> – Wpływ seriali TV na postrzeganie zagadnienia śmierci.....	260
<i>Anna Gębalska</i> – Śmierć partnerką telewizji. Obraz śmierci na szklanym ekranie w wybranych przykładach.....	279
<i>Grzegorz Kazberuk</i> – Dokumentalne (tele)wizje śmierci	289
<i>Paulina Światała</i> – Reklamowe gry i zabawy ze śmiercią.....	296
<i>Diana Karwowska</i> – Pokażę Ci, jak się (nie) umiera. Śmierć w reklamie komercyjnej	306

V. Socjologia i muzyka

<i>Ewelina Kancik</i> – Problematyka śmierci na życzenie w Internecie	317
<i>Marta Jarosz</i> – Marketing śmierci	330
<i>Paweł Gregorczyk</i> – Death metal – motyw śmierci w wybranej polskiej prasie muzycznej	343
<i>Agnieszka Kulej</i> – Śmierć – współczesny celebryta?	358
Biogramy	362

Wstęp

Parafrazując znane powiedzenie, odnoszące się pierwotnie do prasy, można powiedzieć, że nic tak nie ożywia przekazu medialnego jak trup... W dobie komercjalizacji mass mediów oraz traktowania informacji wyłącznie w kategorii towaru i zysku, sensacja oraz rozrywka stały się swoistym paradygmatem wszelkich przekazów medialnych¹. W świecie mediów, jak i w innych wymiarach rzeczywistości, dokonuje się obecnie zmaganie między – najogólniej mówiąc – dwoma koncepcjami dziennikarstwa oraz przekazu medialnego. Pierwsza, inspirowana w decydującej mierze przez chrześcijańską etykę i hierarchię wartości wynikających z Dekalogu oraz ideałów Ewangelii, za fundamentalne przesłanie odnoszące się do mediów uważa prawdę, dobro i piękno²; zdobywanie i przekazywanie informacji służyć powinno człowiekowi, który ma prawo do prawdy, oraz dobru wspólnemu, by społeczeństwo, zwłaszcza w procesie globalizacji, poszukiwało dróg jedności i tworzenia wspólnoty ogólnoludzkiej. Swoistym przeciwieństwem tak pojmowanych fundamentów dziennikarstwa oraz przekazu medialnego jest sprowadzenie ich wyłącznie do poziomu przedsięwzięć biznesowych³.

Łącząca się z wymiarem sensacyjnym problematyka śmierci – tak realnej, jak i fikcyjnej, będącej najczęściej elementem filmów i seriali – stanowi jeden z najczęstszych tematów newsów i czołówek gazet oraz radiowych, telewizyjnych i internetowych serwisów informacyjnych. Katastrofy, spektakularne wypadki, klęski żywiołowe, zabójstwa determinują dobór informacji oraz sposoby jej przekazywania. Śmierć poprzez częstą obecność w mediach stała się stałym, żeby nie powiedzieć: codziennym, powszednim elementem aktualnej rzeczywistości; przyczyniła się do tego również swoista rola śmierci jako istotnego (nieomal nieodłącznego) elementu kultury popularnej. Sceny zbrodni, zabójstw czynią ze śmierci swoiste widowisko⁴; pozbawiają śmierć jej naturalnego wymiaru wielkiej tragedii i ogromnego dramatu.

Dawniejsze, i niestety także najnowsze, doświadczenia polskiej historii z całą ostrością ukazują tragiczny wymiar śmierci, realizm jej grozy, skutki nie tylko

¹ Por. Z. Bajka, *Historia mediów*, Kraków 2008, s. 132.

² Zob. K. Czuba, *Katolickie podstawy etyki dziennikarskiej*, Toruń 2007, s. 43.

³ Por. M. Mrozowski, *Media masowe. Władza, rozrywka i biznes*, Warszawa 2001, s. 154.

⁴ Zob. A. Zwoliński, *Obraz w relacjach społecznych*, Kraków 2004, s. 331.

w wymiarze osobistego dramatu, ale także w skali społecznej. W okresie Polski Ludowej kwiecień był obchodzony jako Miesiąc Pamięci Narodowej; teraz – w III Rzeczypospolitej – kwiecień boleśnie odcisnął się na naszych najnowszych dziejach: 2 kwietnia 2005 r. do domu Ojca odszedł bł. Jan Paweł II, 10 kwietnia 2010 r. pod Smoleńskiem miała miejsce katastrofa prezydenckiego samolotu; dopiero po 1989 r. wolno przypominać o tym, że 13 kwietnia 1943 r. niemieckie radio ujawniło zbrodnię katyńską.

Te dramatyczne wydarzenia stały się inspiracją do podjęcia szerokiej, interdyscyplinarnej, ale zarazem medioznawczej refleksji na temat śmierci w mass mediach. Badacze reprezentujący rozmaite ośrodki naukowe, także zagraniczne, podjęli się niełatwego zadania ukazania rozmaitych aspektów obecności śmierci w przekazach medialnych. Poruszony został również problem dziennikarstwa jako... śmiertelnie niebezpiecznego zawodu, i to nie tylko w kontekście działań wojennych, ale – czy nie głównie? – politycznych.

Wszystkim Autorom, Redaktorom serdecznie dziękuję za trud i wysiłek konieczny do powstania niniejszego tomu. Osobne podziękowania za wnikliwe oceny i opinie należą się recenzentom – prof. dr. hab. Jerzemu Myślińskiemu oraz ks. dr. hab. Stanisławowi Dziekońskiemu, prof. UKSW, a także dr. Włodzimierzowi Ulickiemu, dyrektorowi Domu Wydawniczego Elipsa, który podjął się wydania tejże publikacji.

Dr Grzegorz Łęcicki

Dom Wydawniczy „Elipsa” dziękuje
Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego
za dofinansowanie wydania niniejszej publikacji